

## Kulturutskottets yttrande 2024/25:KrU6y

### Ett fritidskort för barn och unga – en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra

---

#### Till socialutskottet

Socialutskottet har beslutat att ge kulturutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens proposition 2024/25:157 och följdmotioner i de delar som berör kulturutskottets beredningsområde. Kulturutskottet har beslutat att yttra sig över propositionen och kommittémotionerna 2024/25:3412 (S), 2024/25:3416 (V), 2024/25:3418 (C) och 2024/25:3419 (MP) yrkande 1 och 2 i de delar som rör utskottets beredningsområde. Utifrån de utgångspunkter som kulturutskottet har att beakta anser utskottet att socialutskottet bör tillstyrka regeringens förslag och avstyrka motionerna. I yttrandet finns fyra avvikande meningar (S, V, C, MP).

# Utskottets överväganden

## Ett fritidskort för barn och unga – en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra

### Propositionen

I propositionen föreslås att det införs en lag om ett statligt stöd i form av ett fritidskort för barns fritidsaktiviteter. Fritidskortet syftar till att främja barns förutsättningar att delta i fritidsaktiviteter som bidrar till en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra. De närmare bestämmelserna om fritidskortets utformning bör enligt regeringen regleras i en förordning.

Det ska i lagen tas in en upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela ytterligare föreskrifter om stödets storlek och övriga förutsättningar för stöd i form av fritidskort. Stöd i form av fritidskort ska kunna lämnas till en av barnets vårdnadshavare som är bosatt i Sverige och som barnet är bosatt hos. Det ska i lagen också tas in en upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela ytterligare föreskrifter om vilka barn som ska omfattas av stödet.

Fritidskort ska kunna användas för vissa avgifter för barns fritidsaktiviteter som tillhandahålls av utförare som är registrerade i ett register över vissa utförare av fritidsaktiviteter för barn. Stödet ska betalas ut till utföraren. Regeringen föreslår att E-hälsomyndigheten ska handlägga ärenden om fritidskort och även besluta om eventuella återkrav av det som felaktigt betalats ut.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 8 september 2025.

### Motionerna

Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkar avslag på propositionen i kommittémotion 2024/25:3412. Motionärerna menar att regeringens förslag inte löser de verkliga problem som barn och unga möter i sin vardag som bristen på idrottsanläggningar, ledare, resurser till föreningar och möjlighet att ta sig till olika aktiviteter. Politikens uppgift bör enligt motionärerna vara att ge offentliga stöd till föreningslivet i stället för individuella konsumentstöd.

Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkar avslag på propositionen i kommittémotion 2024/25:3416. Förslaget är enligt motionärerna krångligt utformat, omfattar inte alla barn och alla föreningar och innebär att en alltför stor del av medlen används till administration i stället för verksamhet. Stödet är enligt motionärerna även helt otillräckligt för en stor del av hushållen. I stället borde brister på idrottsytor och lokaler samt brist på ledare kunna åtgärdas genom höjt stöd till olika idrottsföreningar och organisationer som erbjuder aktiviteter.

Anne-Li Sjölund m.fl. (C) menar i kommittémotion 2024/25:3418 att riksdagen bör avslå propositionen. Motionärerna anser att regeringens förslag om fritidskortet är en bristfällig och extremt dyr lösning som skapar onödig byråkrati och administration. Motionärerna framhåller att civilsamhället bäst byggs underifrån, med lokal förankring och förenklade regler – inte genom central kontroll och detaljstyrning. Motionärerna förordar att i stället omprioritera medlen till generella stöd för att stärka civilsamhället.

Nils Seye Larsen m.fl. (MP) menar i kommittémotion 2024/25:3419 yrkande 1 att riksdagen bör avslå propositionen och i yrkande 2 att resurserna i stället ska gå till centralorganisationerna för att de ska kunna sänka trösklarna till idrotts- och kulturaktiviteter för fler barn. Motionärerna anser att det är ett dyrt och ineffektivt system och vill i stället se ett starkt föreningsliv och ett starkt civilsamhälle. Motionärerna framhåller att regeringen under flera år i stället har dragit ned på stödet till folkbildningen och delar av civilsamhället.

### **Utskottets ställningstagande**

Utskottet delar regeringens bedömning att det behövs åtgärder på nationell nivå för att skapa gynnsamma förutsättningar för god hälsa och utveckling hos barn och unga tidigt i livet. Utskottet välkomnar därmed förslaget om ett fritidskort för barns fritidsaktiviteter som främjar förutsättningarna för en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra. Utskottet anser således att socialutskottet bör tillstyrka regeringens förslag till lag om fritidskort samt avslå motionerna 2024/25:3412 (S), 2024/25:3416 (V), 2024/25:3418 (C) och 2024/25:3419 (MP) yrkandena 1 och 2.

Stockholm den 20 maj 2025

På kulturutskottets vägnar

*Mats Berglund*

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Mats Berglund (MP), Malin Danielsson (L), Alexander Christiansson (SD), Lawen Redar (S), Kristina Axén Olin (M), Lars Mejern Larsson (S), Jonas Andersson (SD), Azadeh Rojhan (S), Emma Ahlström Köster (M), Magnus Manhammar (S), Vasiliki Tsouplaki (V), Roland Utbult (KD), Anna-Lena Hedberg (SD), Pia Trollehjelm (SD), Kristoffer Lindberg (S), Carl Nordblom (M) och Anne-Li Sjölund (C).

# Avvikande meningar

## 1. Ett fritidskort för barn och unga – en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra (S)

Lawen Redar (S), Lars Mejern Larsson (S), Azadeh Rojhan (S), Magnus Manhammar (S) och Kristoffer Lindberg (S) anför:

Vi delar regeringens ambition att öka barns deltagande i organiserade fritidsaktiviteter. Alla barn har rätt till en meningsfull och aktiv fritid men det förslag som nu läggs fram i propositionen är otillräckligt, ineffektivt och i vissa avseenden riskfyllt. I vår budgetmotion för 2025 föreslog vi flera satsningar på barns och ungdomars fritid, till ett sammanlagt belopp på 976 500 000 kronor. Enligt den utredning som föregick propositionen ska barn mellan 8 och 16 år få möjligheten att söka ett stöd om 500 kronor, eller 2 000 kronor för barn i hushåll som mottagit bostadsbidrag. Stödet ska kunna användas till att betala avgifter för vissa godkända fritidsaktiviteter, och systemet ska administreras av E-hälsomyndigheten och Försäkringskassan. Enligt regeringens egna beräkningar uppgår den årliga kostnaden till 792 miljoner kronor, varav ca 250 miljoner kronor avser administration. Det är inte ett effektivt användande av skattebetalarnas medel.

Kritiken från remissinstanserna har varit omfattande. Sveriges kommuner och regioner, liksom flera civilsamhällesorganisationer, ifrågasätter om systemet alls kommer att nå de barn som har störst behov av stöd. Även Lagrådet framför kritik och pekar i sitt yttrande på att det är svårt att bedöma hur det föreslagna systemet ska fungera i praktiken. Lagrådet anser även att det finns betydande oklarheter kring hur stödet ska hanteras och följas upp, vilket riskerar att leda till rättsosäkerhet. E-hälsomyndigheten uttrycker oro för bristande författningsstöd, otillräcklig informationshantering och risk för felaktiga utbetalningar. Brå har i sitt remissyttrande varnat för att fritidskortet kan bli föremål för ekonomiskt utnyttjande inom kriminella nätverk. Ekobrottsmyndigheten konstaterar att de förslag som presenteras inte i tillräcklig uträkning säkerställer att kriminella hindras från att utnyttja systemet.

Det är inte första gången vi ser att s.k. valfrihetsreformer och marknads-experiment öppnar dörren för rent systemhotande välfärdsbrottslighet, med gängkriminella som finansierar organiserad brottslighet genom att driva vårdcentraler och HVB-hem. Det är tydligt att regeringens förslag inte löser de verkliga problem som barn och unga möter i sin vardag. Bristen på idrottsanläggningar, ledare, resurser till föreningar och möjlighet att ta sig till aktiviteter kvarstår. Fritidskortet tar inte itu med dessa grundläggande hinder. Fritidskortet bygger dessutom på en marknadslogik där barn förknippas med ett penningvärde som olika aktörer förväntas konkurrera om. Föreningslivet spelar en avgörande roll för att forma vår gemenskap och stärka vår

sammanhållning. Att i det läget reducera förhållandet mellan föreningslivets deltagare och aktörer till en marknadsrelation är ett förödande misstag. Politikens uppgift bör i stället vara att genom offentliga stöd skapa förutsättningar för föreningslivet att själva forma sina gemenskaper, möjliggöra inkludering och tillskapa nödvändig infrastruktur.

Vi ser också en betydande risk att barn med funktionsnedsättning lämnas utanför. Parasport Sverige menar att förslaget inte är anpassat till de behov dessa barn har. Möjlighet att använda stödet till personligt anpassad utrustning eller särskilt stöd saknas helt i propositionen. Vi föreslår därför att offentliga resurser ska gå direkt till den verksamhet som skapar möjligheter för barn och unga. I stället för att bygga upp ett kostsamt administrativt system föreslår vi riktade satsningar som stärker föreningslivet, ökar tillgången till ledare och anläggningar samt förbättrar tillgängligheten till aktiviteter för barn i hela landet. Vi menar därför att socialutskottet bör tillstyrka kommittémotion 2024/25:3412 och avslå proposition 2024/25:157.

## 2. Ett fritidskort för barn och unga – en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra (V)

Vasiliki Tsouplaki (V) anför:

Jag välkomnar engagemanget för att stärka barns tillgång till en meningsfull fritid men ifrågasätter om fritidskortet, som det är utformat i förslaget, är rätt lösning. Det har kommit omfattande kritik mot förslaget, bl.a. för att det är krångligt utformat och inte omfattar alla barn och alla föreningar. Stora delar av de medel som avsätts kommer dessutom att användas till administration i stället för verksamhet. Jag anser att det dessutom är otydligt vad förslaget som riksdagen nu har att ta ställning till innebär, eftersom en så stor del av utformningen av fritidskortet kommer att styras genom förordning som regeringen själv bestämmer över och vars innehåll ännu är okänt. Enligt den utredning som föregick propositionen är fritidskortet tänkt att kunna ges i två nivåer, ett allmänt fritidskort om 500 kronor per år och ett särskilt fritidskort om 2 000 kronor per år. Ett särskilt fritidskort föreslås kunna användas av barn vars vårdnadshavare under det närmast föregående kalenderåret har beviljats preliminärt bostadsbidrag. Jag ser positivt på möjligheten för familjer med mindre ekonomiska resurser att få ett större stöd. Samtidigt är det föreslagna beloppet så lågt i relation till de ekonomiska försämringar som den sittande regeringen har genomdrivit för de sämst ställda hushållen att de ändå får det betydligt sämre än tidigare. Bostadsbidraget är inte heller någon perfekt indikator på var behoven är som störst då människor kan välja att inte söka bostadsbidrag trots att de har rätt till det, för att det är krävande och risken att bli återbetalningsskyldig är stor. Det finns också de som trots mycket svag ekonomi inte har bostadsbidrag av andra skäl, t.ex. att deras boendesituation inte tillåter det. Samtidigt har kostnaderna för att delta i en idrott ökat markant de senaste två decennierna. Riksidrottsförbundet presenterade under 2024 två rapporter som undersökt hur föräldrar till barn mellan 7 och 18 år uppfattar

sina totala kostnader för barnens idrottande samt vilka orsaker som ligger bakom kostnaderna. Kostnaden för en huvudidrott har ökat med i genomsnitt 68 procent sedan 2009 och ligger på 9 400 kronor per år, vilket innebär 800 kronor per månad. Detta visar att det föreslagna systemet med fritidskort visserligen skulle underlätta kostnadsbördan något men är helt otillräckligt för en stor del av hushållen i dag.

Brist på idrottsytor och lokaler för att utöva idrott eller andra aktiviteter samt brist på ledare är ytterligare hinder som regeringen inte i tillräcklig utsträckning hanterat trots att man arbetat med förslaget till fritidskort under flera år. Riksidrottsförbundet rapporterar även att föreningar inte alltid arbetar tillräckligt aktivt för att inkludera grupper som är underrepresenterade, vilket utgör ytterligare ett hinder. Risken är stor att en stor del av de avsatta medlen i reformen fritidskortet går till barn som redan i dag har en plats på en kulturskolekurs eller i en idrottsförening och till att stärka ekonomin i redan resursstarka hushåll. En annan brist i förslaget är att det inte gäller för alla barn, utan endast för barn mellan 8 och 16 år. Det gäller inte heller för alla barn som är placerade. Från föreningarnas håll finns det även en oro över krånglig administration som kommer att utestänga mindre föreningar som inte backas upp av ett större föreningsparaply.

Fritidskortets utformning passar även dåligt för kulturföreningar, och regeringen har inte svarat på hur man ser på deras roll. Med tanke på att studieförbunden tvingats skära ned mycket i den musikverksamhet som nått en ung målgrupp är det extra olyckligt att den frågan inte adresseras. Även Sveriges kommuner och regioner lyfter i sitt remissvar riskfaktorer kring registreringen av verksamheter och hur regelverket för fritidskortet kan komma att påverka bidragssystemen på lokal nivå. Det finns också en lång rad andra orsaker bakom att barn inte deltar i ledarledda aktiviteter inom föreningslivet i tillräcklig utsträckning. För barn med funktionsnedsättning är tillgänglighet och möjligheterna att ta sig till och från aktiviteter många gånger stora problem som behöver adresseras på andra sätt. Sammantaget är bristerna i förslaget för omfattande i relation till fördelarna och därför anser jag att riksdagen bör avslå proposition 2024/25:157 Ett fritidskort för barn och unga – en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra.

### **3. Ett fritidskort för barn och unga – en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra (C)**

Anne-Li Sjölund (C) anför:

Barns och ungas möjligheter till en aktiv och meningsfull fritid är avgörande för individens välmående, för gemenskap, för folkhälsan och för samhället i stort. En meningsfull fritid kan vända den negativa trenden för psykisk ohälsa och motverka ensamhet och stillasittande, och den kan ge fler unga hopp om framtiden och lägga grunden för en mer jämlik hälsa. Jag menar att regeringens förslag om fritidskortet däremot är missriktat. Det är bra att det avsätts medel för att stärka barns och ungas möjligheter till en aktiv och

meningsfull fritid men regeringens förslag om ett statligt administrerat fritidskort är en bristfällig och extremt dyr lösning, som skapar onödig byråkrati och administration. Detta är något som även flertalet remissinstanser lyft fram. Försäkringskassan har uppskattat att enbart it-utvecklingen kan kosta 291 miljoner kronor och den totala administrationskostnaden fram till 2031 beräknas till 1,8 miljarder kronor. Det är pengar och resurser som i stället skulle kunna läggas på en aktiv fritid för barn och unga. Det är dessutom känt att det offentliga ofta underskattar kostnader för it och administration. Centerpartiet tror att civilsamhället bäst byggs underifrån, med lokal förankring och förenklade regler – inte genom central kontroll och detaljstyrning. På så sätt kan vi också bygga upp tilliten till civilsamhället. Regeringens fritidskort riskerar snarare att exkludera civilsamhällets föreningar och gräsrotsrörelser – eller belasta dem med ny administration. Jag anser att fritidskortet även kommer att missa vissa barn, t.ex. barn till papperslösa eller barn till asylsökande. Det är inte på så sätt som samhället främjar integration eller motverkar psykisk ohälsa bland unga. Regeringens förslag till fritidskort väcker också frågor om integritet eftersom fritidskortets utformning innebär att ett ekonomiskt stöd lämnas till en vårdnadshavare men betalas ut direkt till en utförare eller förening. Det kan innebära att utföraren, och även betaltjänstleverantörer som sköter faktureringen, får information om vilket belopp fritidskortet uppgår till och därmed om vårdnadshavaren har beviljats preliminärt bostadsbidrag. Centerpartiet har i stället föreslagit att prioritera om medlen för fritidskortet till generella stöd för att stärka civilsamhället och ge unga bättre möjligheter till en meningsfull fritid. Idrotten, friluftslivet och föreningslivet, t.ex. Riksidrottsförbundet, Svenskt Friluftsliv, Sveriges barn- och ungdomsorganisationer, studieförbunden och andra etablerade civilsamhällesaktörer, hade med Centerpartiets förslag fått förvalta stödet. I praktiken hade medlen kunnat användas till fler kostnadsfria aktiviteter, ledare och bättre tillgänglighet. Centerpartiet har dessutom föreslagit extra satsningar för att stödja idrotten i utsatta områden och ett mer jämlikt idrottande. De förslagen hade varit mer träffsäkra när det gäller barn och unga som bl.a. av ekonomiska skäl har svårt att delta i fritidsaktiviteter. Jag menar därmed att propositionen bör avslås i sin helhet.

#### **4. Ett fritidskort för barn och unga – en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra (MP)**

Mats Berglund (MP) anför:

Alla barn har rätt till en meningsfull fritid men regeringens förslag om ett fritidskort är inte lösningen på de växande klyftor som präglar barns och ungas tillgång till fritidsaktiviteter. Jag menar att det är ett dyrt och ineffektivt system där en tredjedel av satsningen beräknas gå till administration i stället för till faktisk verksamhet. Miljöpartiet vill se ett starkt föreningsliv och civilsamhälle, inte kostsamma individbaserade system som dessutom riskerar att

förstärka ojämlikheter i stället för att motverka dem. Jag menar att föreningslivet och civilsamhället är en bärande samhällskraft som bör stärkas. Regeringen har under flera år i rad i stället dragit ned på stödet till folkbildningen och delar av civilsamhället och dessutom inte stöttat föreningslivet i den ekonomiska krisen.

Den nya satsningen på fritidskortet innebär i praktiken att betydande resurser försvinner i byråkratiska processer i stället för att stärka föreningslivet, kulturskolorna och fritidsverksamheterna där barnen faktiskt deltar. Jag anser att resurserna i stället ska gå till centralorganisationerna för att de i sin tur ska kunna arbeta med att sänka trösklarna till idrotts- och kulturaktiviteter för fler barn och unga. Ett starkt föreningsliv är nyckeln till att skapa inkluderande och tillgängliga lågtröskelaktiviteter för alla barn och unga över hela landet. Organisationsstöden behöver värnas och utvecklas, inte ersättas av individbaserade bidrag. Fritidskortet riskerar att öka klyftorna, och flera remissinstanser, bl.a. Barnombudsmannen, Funktionsrätt Sverige och Kulturskolerådet, har påpekat att fritidskortet riskerar att inte nå de barn som är i störst behov av stödet. Barn från socioekonomiskt utsatta familjer, barn som bor i glesbygd och barn med funktionsnedsättning riskerar att hamna utanför satsningen. Ett exempel på detta är att regeringen föreslår att fritidskortet ska fördelas genom ett komplext administrativt system där vårdnadshavare själva måste ansöka. Barn och unga med frånvarande eller mindre administrativt kunniga föräldrar riskerar därmed att gå miste om möjligheten att ta del av stödet. Låginkomsthushåll riskerar dessutom att bli återbetalningsskyldiga om de ansöker om det högre belopp som tilldelas familjer med bostadsbidrag, men senare förlorar sin rätt till bostadsbidrag.

Ideell kulturallians och flera andra remissinstanser framhåller att fritidskortet gynnar barn och unga i storstäder och orter som har ett stabilt utbud av fritidsaktiviteter men missgynnar dem som bor i glesbygd där utbudet är skralt. Barn och unga med funktionsnedsättning riskerar att ställas utanför fritidskortet på grund av bristande tillgänglighet i anläggningar och att många föreningar har otillräcklig kompetens för att kunna möta deras behov. Dessutom begränsar brister i färdtjänsten och avsaknaden av tillgång till fritidshjälpmiddel denna målgrupps faktiska möjligheter att delta i aktiviteter.

Fritidskortet föreslås vidare endast omfatta barn mellan 8 och 16 år, vilket skapar diskriminering och skillnader mellan barn i samma skolklass och riskerar att utesluta både yngre och äldre barn som skulle ha stor nytta av stödet. Miljöpartiet anser, i likhet med Barnombudsmannen, att detta är problematiskt och att målgruppen i stället bör omfatta alla barn från skolstart t.o.m. gymnasiet. Enligt barnkonventionen räknas alla personer under 18 år som barn och det saknas tillräckliga skäl för att exkludera vissa åldersgrupper. En bredare målgrupp skulle bättre spegla barns faktiska behov och bidra till en mer sammanhållen och jämlik satsning.

Jag menar därmed att riksdagen bör avslå proposition 2024/25:157 Ett fritidskort för barn och unga – en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra. Riksdagen bör vidare ställa sig bakom det som anförs i motion



2024/25:3419 yrkande 2 om att tillkännage för regeringen att resurserna i stället ska gå till centralorganisationerna, för att de i sin tur ska kunna arbeta med att sänka trösklarna till idrotts- och kulturaktiviteter för fler barn.